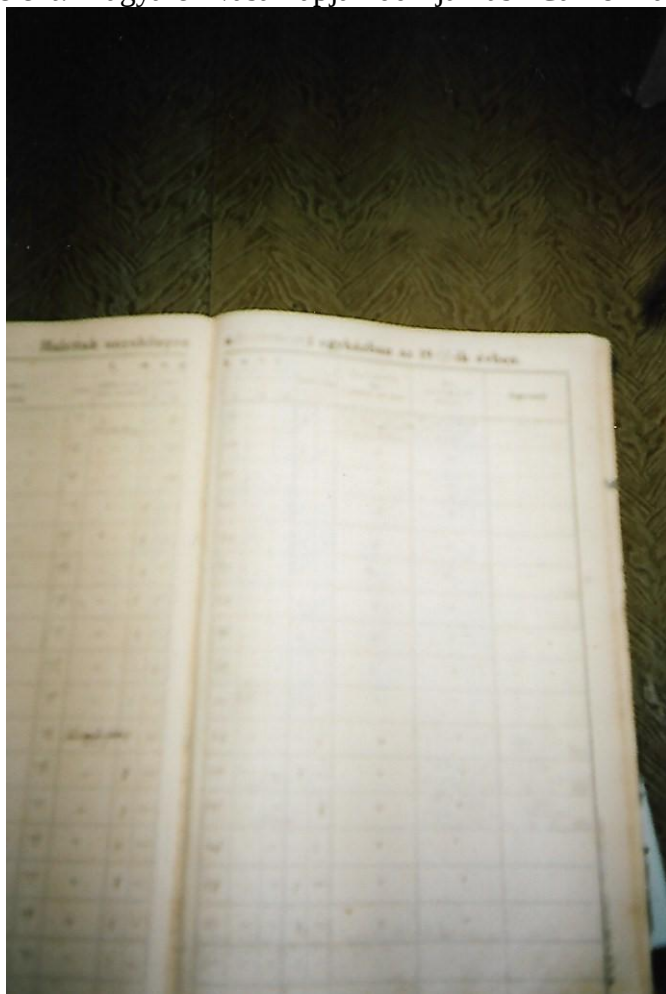

2024-Június 4-re EMLÉKEZZÜNK

CSALÁDI TÖRTÉNET

Szűcs László

/Megjelent: Magyarok vasárnapja 2001-június –California USA//

Szűcs László:Pöndör Ferkóra emlékezem ezzel a
Halotti Anyakönyvi kivonattal
Fotó: Szűcsné Horváth Erzsébet

TAVASZ

Édesanyám, született Szatmári Teréz, még a XIX. Század utolsó éveiben nyitotta sírós szemét a szép, de borzasztó terhes nagyvilágra, **Kőröstárkányban.**

Bartók Béla abban a faluban is gyűjtött gyöngyszem népdalokat. A leghíresebbeket majdnem mindenki ismeri, akiben magyar lélek hervadozik. Bizony mennyire igaz és kíméletlen egy egész életen át a mondandója. „*Két út áll előttem, melyiken induljak...*” Túlzok, de tudom én , de Ludwig von Beethoven „IX. Sínphóniájának Schiller versére írt *Örömódájához* mérem ezt a magyar népdalt. Hiába hirdette harsogón a világhírű zenei óriás a szintén örökéletű költő-

honfitárs versét „*Alle Menchen werden Brüder...*”, szépen hangzik, de egy másik értelmezésben. Elképesztően rossz lenne, már egyszer alaposan ráfizettünk a propagandára. „*Siroká sztrana maja radnaja...*”

Minden ember érzi, hogy kedves rokon, de én szeretem Beethovent, hozzánk tartozik, aki nálunk szerelmes lesz, rossz ember nem lehet. A vonaton, valahányszor elrobogok Martonvásár mellett, mindig kettőjükre gondolok: Brunszvik Terézre és a zene óriásra.

*

Bihar megye hatalmas terület. A régi időkben Bihar országnak nevezték. Ménrót volt a királya, a mondák szerint hatalmas úr. Határait hét vármegye szomszédolta: Hajdu vármegye, Szatmár vármegye, Szilágy vármegye, Kolozs vármegye, Torda vármegye, Arad vármegye és Békés vármegye. Tizenhét járása volt, hadd ne említsem, tanulja meg más is. Többen épp úgy sorolnak, az öregek közt nem volt kötelező tantárgy. A hét törpét a Hófehérke mesékből, megint mások a londoni 6:3 győztes magyar labdarugók neveit, így: Grosics, Buzászký, Lóránt, Lantos, Bozsik, Zakariás, Zibor, Hidegkúti, Puskás, Kocsis, Budai. Még a hét hadvezér is fent van a listán. Árpád, Előd, Ond, Kont, Tass, Huba, Töhötöm. Bizonyíthatom, ilyen az én széles nagy tudásom.

*

A kisközség KÖRÖS TÁRKÁNY a Bihari havasok lábánál a Fekete körös partján található. „*Pesten 1851-ben Nyomtatott Kozma Vazulnál Magyarország Geographiai szótára, kiadja Fényes Elek. A két kötetes könyv IV részében a 181. oldalon ez áll az én falumról:*

„*Tárkány magyar falu Bihar vármegyében, A Fekete-Körös kies völgyében. Belényeshez ½ mfd-re 948 református lakossal és anyateplommal. Urb. Szántó 264, rét 142, szőlő 100, majorsági erdő 1203 hold. Földje termékeny, bora meglehetősen, körte, alma, szilva különösen nagy bőséggel, melyből a szorgalmas és jámbor lakosok nagy mennyiségben szoktak szeszt égetni. Vize a Fekete-Körös és még egy patak. Bírja.*”

Ma is 2001 tavaszán szintizsita magyarok járnak a templomba, művelik a földjüket, főzik a pálinkát.

*

Derék bátyám a türelmesen rám figyelő Szatmári Elemér a falu református lelkésze mesélte el a furfangos falusiak találékonyságát. Jött a hír, két finánc szállt le a vonatról a belényesi állomáson. Körülbelül fél óra járásra innen. A Tárkányiak már tudták. A sürgőnyhivatal sem mutat fel ilyen gyors teljesítményt. A Bunta térről egészen le Alusziig megtették a dolgukat: a kiszegelt Tárkányi kapukat nyitva találták az ellenőrök. Sehol, semmilyen jel, hogy erre fele titkos szeszfőzés történne.

Leszállt a szeles piros alkonyat, jöttek ám a hívek. „Elemér tiszteletes úr, le szeretnénk menni a kertjébe.” Böske néném a nagytiszteletes asszony elképedve nézte a fejleményeket. A tárkányiak a pálinkafőző üstjüket a jó lelkipásztor kertjébe dobálták be. Biztosabb helyen lesznek ott, a fináncok oda már nem tolaodnak be. Még az istentelen sem.

*

A vízimalom kereke már nem kattog, szétesett. A soha be nem gyógyuló fájdalom élesen nyilall a szívekben. Időnként, amikor az írógép előtt ülök, kipereg a szememből egy-egy könnycsepp a göröngyös fájdalomtól.

1919. április 19-20-21-n hegyes sipkás idegen katonák törtek be a faluba. Összesen három napig pattogtak a fegyverek.

Biztos, hogy volt valamiféle ellenállás, Dózsa György fegyvereit kapták fel. Ásót, kapát, vasvillát, de volt, aki hosszúnyelű fejszével tönköt hasított, azzal harcolta meg az utca

hosszát. A kiáltozások veszedelemmel sikítottak. Ott ahol eddig több volt a jó a rossznál. Reggelente a Körösön túlról kitárult a napfény a völgybe, házak felett pirókok és pelyhes verebek csipogtak eddig, de hirtelen döbrent csönd terpeszkedett rá a gyászos történetekre. „*Tipegő gyermek voltam én, de valami elmondhatatlan süketségre emlékszem. Édes szülém Antal Erzsébet ki nem engedett a házból. Suttogták, mint vihartól a fák, feküdtek a templom előtt a halottak, egymáson. A három napon át nyolcvankilenc ismert áldozat.*”

Temető kapuja sarkig ki van tárva.
Temető kapuja
Sarkig ki van tárva
Arra járnak
A tárkányi lányok
Rólam szedik a virágot.

Szedjétek le lányok
Rólam a virágot, Csak ezt az egy
Piros bazsarózsát
Rólam le ne szakítsátok

Ha leszakítjátok
El ne hervasszátok
Tűzzétek a

Sírom tetejébe,
Lányok, az agyagos földbe.

A temető a Nagy utca mögötti dombon található. A házak fölött fehérlenek a sírkövek. Innen elragadó kilátás nyílik a Körös völgyére, pedig a szelíd lejtőkön szorító fájdalom virágai nyílnak.

A tömegsírokba elkapart áldozatok földi maradványait mikor és hogyan hozták fel ide a nyugalomba, arról senki nem beszél. Nem titok. Ez a mélységes csend szentsége. A távolból felszíkrazó havasok ünnepi himnusza.

A végtisztességet megadták a túlélők!

Csak az évszámokat kellett kivésni. Megparancsolták a nyugtalanok.

*

A Körös fölött függőhídon megyünk Nyégerfalvára. A sodrás irányában száz-százötven méter távolságra áll a magányos fűz. Öreg fa, tavaszi áradáskor derékig áll a vízben. Tanúja lehetett temérdek eseménynek. A fűz tövében történtek a tragédiák. Fekete-Körös völgyében az erdőségek mélyén meghúzódó falvak túléltek a rettenetes időt.

Ropogtak a puskák a köves parton. Gáspár rokon mesélte, az öregek úgy tudják, szőnyegbe csavarták az áldozatokat. Mikló Feri apja elsuttogta: Egy fűzfavesszőt szúrt le oda az egyik könnyes szemű falusi.

A Trianon albumomban mindezeket foglalom össze eredeti dokumentumokkal, sok-sok korabeli fényképpel, hiszen összegyűjtöttük mi feleségemmel a még feltalálható fájdalmas könnyeket. (+Mikló Feri /Pöndör Ferko/ a Securitate őrnagyaként szolgált, mesélte. „*Tárkányból és a többi falvakból beszédtek az egykori halotti anyakönyveket. Váradon a vár kazamatáiban őrzik.*”

*

AZÉRT CSAK ELŐKERÜLTEK A LEMÉSZÁROLTAK PONTOS ADATAI.

KÖRÖSTÁRKÁNY - 1919. április 19.

G. Antal Péter	60 éves	ifj. Halász Péter	? éves
G. Antal Péter	44 éves	Halász Sámuel	62 éves
Antal Katalin	40 éves	B. Halász Katalin	55 éves
özv. Antal János	45 éves	Illés Péter	79 éves
Antal Ferenc	48 éves	id. Illés Péter	83 éves
Antal Ferenc	43 éves	özv. Izsák Mihály	56 éves
K. Antal Mihály	59 éves	Kovács Péter	44 éves
özv. Antal István	49 éves	Kovács Péter	32 éves
P. Antal László	40 éves	özv. Kovács Mihály	61 éves
Antal Mihály	60 éves	id. Lőrincz János	73 éves
özv. Benedek Mária	80 éves	Gy. Mikló Ferenc	64 éves
P. Benedek János	43 éves	T. Mikló József	38 éves
P. Benedek Péter	47 éves	F. Mikló Sándor	45 éves
P. Benedek Ferenc	42 éves	özv. Mikló Ferenc	60 éves
Benedek Mihály	75 éves	Miklós Katalin	26 éves
Benedek Ferenc	48 éves	Mikló Katalin	20 éves
P. Benedek Mihály	53 éves	G. Mikló Mihály	49 éves
özv. Balla Ferenc	80 éves	Mikló Zsuzsanna	60 éves
ifj. Balla Ferenc	28 éves	Dödö Mikló Mihály	60 éves
Benedek Mihály	68 éves	Mikló Julianna	50 éves
Benedek Mária	39 éves	H. Mikló Ferenc	45 éves
Puttya Bunta János	49 éves	Mikló István	44 éves
Csapó Julianna	22 éves	Nagy Mihály	65 éves
Erdei Ferenc	58 éves	Oláh Ferenc	68 éves
ifj. Erdi Ferenc	24 éves	ifj. Oláh Ferenc	38 éves
Erdi Mihály	53 éves	Oláh Ferenc	43 éves
Erdi Ferenc	59 éves	Oláh József	32 éves
Erdi Zsuzsanna	63 éves	Oláh Erzsébet	49 éves
M. Erdi Ferenc	64 éves	J. Oláh Ferenc	54 éves
G (bíró) Fenesi Ferenc	47 éves	Oláh Ferenc	23 éves
Istók Gáspár Ferenc	63 éves	Papp Sándor	24 éves
M. Gábor Péter	46 éves	Papp Mihály	41 éves
Gyulai Péter	48 éves	Sebestyén Julianna	67 éves
Gyulai Ferenc	48 éves	Stozinger Sándor	47 éves
Gyulai Katalin	50 éves	Szatmári Mihály	64 éves
Gyulai István	38 éves	Szatmári Erzsébet	24 éves
Gyulai László	37 éves	Szatmári Erzsébet	53 éves
Gyulai Gábor	63 éves	Szatmári János	71 éves
Gyulai Péter	35 éves	Szatmári János	60 éves
Gyulai Ferenc	48 éves	Cs. Szatmári Péter	64 éves
B. Gyulai Ferenc	42 éves	Szatmári Sándor	51 éves
Halász Péter	58 éves	ifj. Szatmári Ferencz	19 éves
		M. Szatmári János	64 éves
		Zsupos Gábor	46 éves